Camellia in Nederland

Sortimentsonderzoek en keuringsrapport

J.P. Kortmann

Al enige jaren bestaat er in sommige boomkwekerijkringen en tuincentra behoefte aan meer kennis over Camellia. Deze behoefte is versterkt door het feit dat het klimaat in West-Europa aan het veranderen lijkt. Winterbeelden als geschilderd door diverse Hollandse meesters, zoals Hendrick Avercamp (1585-1634) of Jan van de Capelle (1626-1679), komen tegenwoordig steeds minder vaak voor. Voor het bestuur van de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen reden om haar fiat te verlenen voor een onderzoek naar sier- en gebruikswaarde als tuinplant, waarbij vooral de winterhardheid van Camellia een belangrijk criterium is.

Maar waar te beginnen als men bedenkt dat het geslacht *Camellia* tegenwoordig (volgens de ruimste bepalingen) 267 species kent en duizenden cultivars? Omdat dit onderzoek moest leiden tot een advies aan vooral Nederlandse kwekers en tuinliefhebbers, werd besloten een aantal gerenommeerde *Camellia*-kwekers de volgende vraag voor te leggen: "Kunt u ons een aantal *Camellia* cultivars aanbevelen, die voor een onderzoek in aanmerking zouden komen om te worden beoordeeld op vooral winterhardheid en daarnaast sier- en gebruikswaarden hebben". Hieruit zijn een honderdtal cultivars geselecteerd om te worden opgeplant in Boskoop in de volle grond zonder winterbescherming op een veenachtige grond met een pH van ca. 4,5 tot 5.

Algemeen

Camellia behoort tot de *Theaceae*, met daarin een achttal in Europa bekende geslachten, waarvan vier geslachten bekend zijn in de boomkwekerij, te weten *Camellia* (120-267 bekende soorten), *Cleyera* (20 soorten), *Franklinia* (1 soort) en *Stewartia* (10 soorten)
Camellia werd door Linnaeus genoemd naar een priester jezuïet Joseph Kamel (1661-1706), die in 1688 als missionaris naar de Filippijnen gezonden werd. Hij schreef daar een boek over de medicinale planten van de Filippijnen.
Camellia is als tuinplant, mede door tot op heden ongunstige klimatologische omstandigheden en een gebrek aan kennis, betrekkelijk weinig aangeplant in Nederland. Desondanks behoort *Camellia* in West Europa en zeker in

8. Sortimentsproef *Camellia* in Boskoop

Nederland door de vaak opvallende bloemen toch tot de zeer geliefde tuinplanten. Het geslacht is als kamerplant tijdens de wintermaanden en het vroege voorjaar al veel langer bekend. Het natuurlijke verspreidingsgebied vindt men in Zuidoost- en Oost Azië, waarvan China veruit het belangrijkste is. Werd *Camellia* aanvankelijk gebruikt als theeplant, later, in het begin van de 18e eeuw, werden de bloemen hoog gewaardeerd en begon de opmars in Europa en andere werelddelen als sierplant. Om een goed inzicht te krijgen in de eigenschappen van cultivars is het belangrijk de voorouders te kennen. Zij kunnen vaak informatie verschaffen over de groei, bloei, maar soms ook over de winterhardheid, klimaatvoorkeur en andere eigenschappen.

Soorten en hybriden

De volgende soorten en soorthybride zijn in het kader van dit rapport van belang:

Camellia cuspidata (Kochs) Veitch
Areaal: China (Shaanxi, Sichuan, Yunnan, Guangxi, Guangdong, Fujian en Jianxi).
Struik 0,60-3 m hoog. Bladeren van ovaal-elliptisch tot lancetvormig-elliptisch, 5-9 cm lang en 1,5-3cm breed. Bloemen wit, kort gesteeld, 2-2.5 cm doorsnede, 6-7 petalen.

Camellia japonica Linnaeus.
Areaal: China (Shandong, Jiangxi, Guandong, Guangxi en Fuijian), Japan (Yakushima, Kyushu, Shikoku en Zuid-Honshu), Taiwan en Liu-Kiu eiland Liuchiu.
Kleine boom of struik tot ca. 9 meter uitgroeiend. Bladeren leerachtig, enigszins glanzend, breed elliptisch 5-11 cm lang en 2,5 -6 cm breed. Bloemen rood, enkel, 3-5 cm doorsnede, 5-7 petalen. In Pillniz bij Dresden (Duitsland) staat een ongeveer 9 meter hoog en 230 jaar oud exemplaar, die volgens wetenschappers veel gelijkenis vertoont met *Camellia japonica*. Vanaf 1992 wordt dit museumstuk tijdens de wintermaanden beschermd door een rolkas. Voorheen stond deze boom winter en zomer buiten.

Camellia lutchuensis Itô in Itô & Matsumura
Areaal: Japan, Liu Kiu eiland (Liuchiu).
Struik tot ca 2 m. Bladeren elliptisch tot langwerpig elliptisch, abrupt afgestompt. Bloemen geurend wit, ca 5 cm doorsnede, 6 petalen

Camellia reticulata Lindl.
Areaal: China (Yunnan, op middelmatige hoogte in lichte Pinus bossen)
Boom, ca. 15 m hoog, luchtig vertakt. Bladeren elliptisch, 7,5-11,5 cm lang en 2,5 tot 5,5 cm breed. Bloemen rozerood, enkelbloemig, 6-11 cm doorsnede, met 5 tot 7 petalen.

Van deze soort zijn door selectie meerdere cultivars ontstaan.

Camellia saluenensis Stapf. ex Bean
syn. *C. saluenensis* f. *minor*, *C. pitardii* var. *lucidissima*, *Thea saluenensis* var. *lucidissima*
Areaal: China (Yunnan en Szechuan)
Compacte struik 1-5 meter hoog. Bladeren langwerpig tot elliptisch 2.5-5.5 cm lang en 1-2.3 cm breed. Bloemen gesteeld, 3-5 cm doorsnede, wit tot licht tot donker roze.

Camellia* ×*williamsii
Alle kruisingen en terugkruisingen met *C. saluenensis* en *C. japonica*

Criteria bij keuren

Bij het keuren van dit *Camellia* sortiment, zijn de volgende criteria van belang geweest:

Soortechtheid

Het gekeurde sortiment is geleverd door een vijftal gerenommeerde Camellia-kwekers uit Frankrijk, Zwitserland, en Italië. Toch heeft de keuringscommissie een aantal cultivarnamen moeten wijzigen, omdat de planten niet soortecht bleken te zijn.
Bovendien is vastgesteld, dat Camellia over het algemeen gemakkelijk muteert. Alleen al in het voor deze keuring opgeplante sortiment werden zes mutanten aangetroffen in de vorm van een andere bloemkleur of bloemvorm. Hieruit blijkt

9. *C.* 'Freedom Bell'

hoe moeilijk het soms is de juiste naam vast te stellen. Aan mutanten in blad, groeiwijze of andere eigenschappen heeft de keuringscommissie geen aandacht geschonken.

BLOEMVORMEN VAN CAMELLIA
FLOWERFORMS OF CAMELLIA

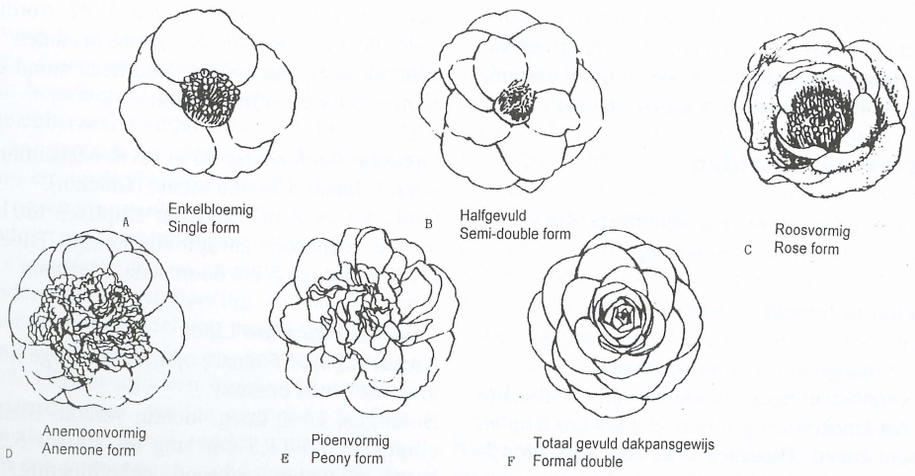

10. *C. japonica* 'Professor Sargent'

Bloem

De sierwaarde van de bloem is bij de meeste *Camellia* het belangrijkste aspect. De kleuren van de voor ons van belang zijnde cultivars variëren van wit, rood, roze tot zeer donker lila. De laatste jaren wordt hard gezocht om voor gematigde klimaatstreken de kleur geel aan dit palet toe te voegen. Dit is maar deels gelukt, en men is al tevreden met crème of ivoorkleurig. In 1965 vond Dr. Hu in Zuid-China (Kwangsi) een tot dan toe onbekende soort, *Camellia chrysantha*. Deze boterbloemgele *Camellia* heeft nogal wat stof doen opwaaien. Helaas laat de winterhardheid te wensen over, zodat het nog vele jaren zal duren, alvorens van de kruisingsresultaten van deze opzienbarende soort voor ons klimaat de vruchten kunnen worden geplukt.
De verschillende bloemvormen worden gemakshalve morfologisch ingedeeld, waarvan hier een overzicht:

Deze indeling wordt internationaal gebruikt en erkend. Voor ons klimaat zijn, althans voor buiten, de enkelbloemige en halfgevuldbloemige *Camellia*'s het meest interessant. Bij vochtige weersomstandigheden, die bij ons in Nederland in het vroege voorjaar veelvuldig voorkomen, drogen deze bloemen redelijk vlug op, zodat de sierwaarde minder aangetast wordt door voortijdig besmette bloemen. Bij de meer gevulde bloemsoorten komen besmette bloemen eerder voor. Toch zijn de totaal gevulde bloemen, waarvan de petalen keurig dakpansgewijs zijn ingeplant, niet uit het *Camellia*-sortiment weg te denken. Evenzo kunnen de pioen- en anemoonvormige bloemen heel aantrekkelijk zijn. Als bovendien het blad en de groeiwijze erg aantrekkelijk zijn, vinden deze cultivars in pot gekweekt ook vele liefhebbers en hebben deze planten voor een bepaalde periode toch een belangrijke functie in huis en soms in de tuin.

Bloeirijkheid

Over het algemeen zijn *Camellia*'s bloeirijk. Van de herfst- en voorjaarsbloeiende cultivars, strekt de bloeitijd zich vaak uit over een lange periode. Dit laat zich verklaren doordat ook de bloemknopvorming plaats vindt over een lange periode. In de maanden april en mei vindt de eerste groei plaats. Daarna lijkt zich een korte groeipauze te hebben ingezet, om vervolgens in juli en augustus nog eens uitbundig te groeien.
Op de eerst ontwikkelde takken worden de meeste bloemknoppen gevormd, maar ook op het tweede schot kunnen zich bloemknoppen vormen, zij het dat deze vaak wat kleiner en minder ontwikkeld zijn. Dit heeft tot gevolg dat de verst ontwikkelde knoppen het eerst bloeien en de later ontwikkelde wat later. Zo zijn cultivars aan te wijzen, zoals bijvoorbeeld *Camellia* 'Freedom Bell', die hun eerste bloemen al eind januari laten zien en de laatste zelfs begin mei. Een lange bloeitijd geeft een *Camellia* natuurlijk extra sierwaarde.

Het opschonen

Aansluitend op de vorige opmerkingen zijn ook negatieve factoren aan te wijzen. Over het algemeen bloeien *Camellia*'s over een lange periode. Vaak twee maal zo lang als bijvoorbeeld *Rhododendron*. Dit impliceert, dat de eerste bloemen in het vroege voorjaar al lang zijn uitgebloeid terwijl de laatste zelfs hun kleur nog niet laten zien. In veel gevallen betekent dit, dat de plant wordt ontsierd met uitgebloeide bloemen, terwijl deze nog lang niet is uitgebloeid. Heel belangrijk is dan dat de Camellia de uitgebloeide, half verwelkte of bruine bloemen laat vallen. Helaas heeft ook de keuringscommissie moeten vaststellen dat dit

11. Teelt van *Camellia*

euvel min of meer bij *Camellia* hoort. Maar wel is gebleken dat de ene cultivar zich beter opschoont dan de andere. Vandaar dat hieraan veel aandacht is geschonken. In grote lijnen kan worden gezegd dat enkel- en halfgevuldbloemige cultivars te prefereren zijn boven de gevuldbloemige.

Blad

Camellia is een groenblijvend gewas en dus worden aan het blad hoge eisen gesteld. Zeker negen tot elf maanden van het jaar wordt de sierwaarde van een *Camellia* door het blad bepaald. Helaas moet men vaststellen dat van sommige cultivars de kwaliteit van het blad niet altijd optimaal is. De keuringscommissie heeft ook dit aspect zwaar laten meetellen.

Groeiwijze

Tenslotte de vorm van de plant. Hoe ontwikkelt de plant zich nadat zij de kwekerij heeft verlaten en in een omgeving komt te staan waar niet of nauwelijks wordt gesnoeid of andere kunstmatige ingrepen worden toegepast? Sommige cultivars maken van nature weinig takken en dan is snoei voor een betere vertakking onontbeerlijk. Andere daarentegen vormen vele dunne takjes die soms op hogere leeftijd leiden tot een minder aantrekkelijke struik. Planten die zowel wat jonger als wat ouder het gehele jaar door zonder enige hulp een sieraad zijn voor de tuin worden dan ook door de keuringscommissie hoog gewaardeerd. Het is niet alleen de consument die hierbij belang heeft, maar zeker ook de producent.

Vorstresistentie

Met opzet is besloten voor dit thema niet het woord "Winterhardheid" te gebruiken. Het roept verwachtingen op die niet voor iedereen en zeker niet voor iedere plaats waargemaakt kunnen worden. Er zijn veel factoren die van invloed zijn om een plant zonder winterschade door de winter te laten komen. Naast de minimumtemperatuur in de winter zijn ook bijvoorbeeld van belang: duur van de koudeperiode, afwisseling van koudere en warme periode, standplaats (onder andere grondsoort en grondwaterstand), klimaat in de herfst in verband met het moment van winterrust), luchtvochtigheid tijdens de wintermaanden en wind en lichtintensiteit.
Over het algemeen is het zo dat de *Camellia* cultivars die in dit rapport genoemd worden ons klimaat redelijk kunnen verdragen.
Het sortiment dat vijf jaar zonder enige bescherming heeft buiten gestaan, heeft deze periode zonder grote winterschade doorstaan. Twee winters waren dermate koud, dat er op de naast het perceel gelegen sloot geschaatst kon worden. De vorst is in een jaar zelfs 10-15 cm de grond in gegaan, gedurende twee volle weken. Dit had nauwelijks effect op de kwaliteit van de planten. Opmerkelijk was wel dat vooral de breed groeiende cultivars die zichzelf beschermden geen enkele schade vertoonden. Kleinere planten hadden wel enige moeite, maar herstelden zich direct na de winter. Duidelijk is dat wanneer het wortelgestel in zijn geheel bevroren is geweest, wel met schade moet worden gerekend. Dit werd bevestigd bij de opslag van zo'n vijftig planten in pot gedurende twee weken in een vriesruimte bij -2°C. Hierbij raakten veel planten beschadigd.

Nachtvorstschade

Tenslotte nog enkele opmerkingen over de nachtvorsten, die van februari tot mei vaak voorkomen. Gebleken is dat de bloemknoppen waarbij de kleur al zichtbaar is wel gemakkelijk beschadigen en volledig gesloten bloemknoppen niet of nauwelijks. Daar naarmate het voorjaar vordert de kans op nachtvorst kleiner wordt, kan gesteld worden dat laatbloeiende cultivars in Nederland interessanter zijn dan de vroegbloeiende. Toch is gebleken dat de bloemen van sommige cultivars, zoals *C. japonica* 'Ascona' en 'Berenice Boddy', weinig te lijden hebben van lichte nachtvorsten.

Vermeerdering

Cultivars in dit artikel genoemd zijn alle met een redelijk resultaat door stek te vermeerderen. Stekken in augustus/september geeft het beste resultaat. De eerste wortelvorming vindt dan nog vóór de winter plaats. Het stek mag nog niet verhout zijn, dus moet nog mooi groen zijn, maar moet bij het buigen wel enige weerstand bieden. Bij schaarste aan vermeerderingsmateriaal kan stek worden gemaakt met één volwassen blad. Maar stek met twee bladeren waaraan een lichte verwonding wordt gegeven heeft de voorkeur, omdat dit een duidelijk verschil geeft in ontwikkeling op het gewas in het komende jaar. Een bewortelingshormoon, 1% IBZ gemengd met bijvoorbeeld Captan, geeft een iets beter resultaat dan wanneer dit middel niet wordt toegediend. Voor de meeste cultivars kan echter ook zonder deze hulpmiddelen kan worden gestekt.

Opkweek

Hoewel met een extra winterbescherming vollegrondscultuur mogelijk is, worden in Nederland en de omringende landen de meeste Camellia's in pot of container gekweekt. Voor container zijn er diverse cultuurmethodes in gebruik, waarvan de drie volgende de meest gebruikte zijn, waarbij de potmaten hier en daar enigszins kunnen verschillen. Tevens vindt u onderstaand enkele gegevens over vollegrondscultuur.

Periode	materiaal	opgepot	resultaat
Methode 1			
jaar 1	geworteld stek	pot 9 cm	15/20/25 cm plantgoed
jaar 2	15/25 15/25 pot ×	container 2 liter geb.	30/40/50 cm met enkele bloemknoppen
jaar 3	30/50 cm C 2 liter container	5 liter geb.	50/60/80 cm geknopt
jaar 4	50/80 cm C 5 liter container	10 liter geb	80/100/125 cm geknopt
Methode 2			
jaar 1-2	geworteld stek	container 2 liter, 3 per pot	30/40 cm met enkele knoppen
jaar 3	30/40 cm C 2 liter	container 4 liter	40/50/60 cm geknopt
jaar 4	40/60 cm C 4 liter	container 7.5 liter	60/80/100 cm geknopt
Methode 3			
jaar 1-2	plantgoed pot 9 cm	in het open veld	30/40/50 cm met enkele knoppen
jaar 3	30/50 cm	container 5 liter opgepot of verplant en teruggesnoeid	50/60/80 cm geknopt

Ziekten en plagen

Over het algemeen is goed groeiende *Camellia* niet erg gevoelig voor ziekten en plagen. Twee soorten luizen kunnen de planten nogal beschadigen te weten: de bladluis en de schildluis.

Bladluis en schildluis

De bladluis doet zich tegoed aan de jonge bladeren, waardoor bladmisvorming en groeiremming ontstaat. De schildluis kan men niet alleen op de bladeren aantreffen maar ook op het groene hout. Deze veroorzaakt groeiremmingen en zijn vaak de oorzaak van ernstige aantasting van roetdauw. De roetdauwschimmel, die groeit op de honingdauw die door de luizen wordt afgescheiden, kan alleen worden bestreden door de luis te bestrijden. Roetdauw veroorzaakt een donkere tot bijna zwarte schimmellaag op het blad, hetgeen niet alleen het blad ontsiert maar tevens groeiremmend werkt, doordat de plant niet voldoende kan assimileren.

Lapsnuitkever of taxuskever (Mobium)

De vraat aan de bladranden verraadt de aanwezigheid. Taxuskever ontsiert niet alleen het blad, maar ook het wortelgestel kan ernstig worden aangevreten door de larven. Dit kan soms ernstige vormen aannemen, vooral bij jonge planten.

Cibornia camelliae (Bloemmeeldauw)

Dit is een bloemziekte, waarvoor op internationaal niveau ernstig wordt gewaarschuwd. In de nu inmiddels vijf jaar oude collectie is tot op heden niets waargenomen. Mogelijk is ons koudere klimaat wat deze ziekte betreft gunstig. De symptomen zijn, dat de nauwelijks ontplooide bloemen al in het uiterste beginstadium bruine stippen vertonen, die zich later ontwikkelen tot bruine vlekken. Deze gaan over in een grijze tot witachtige schimmel, die de bloei van de bloem vroegtijdig beëindigt. Zowel de bloemen zelf als de afgevallen bloemen vormen lange tijd een besmettingsgevaar. Zelfs in de grond kan de schimmel meerdere jaren overleven. Het opruimen van de uitgebloeide bloemen is dan ook uiterst zinvol.

Het sortiment

Onderstaand volgt een overzicht van de opgeplante cultivars in alfabetische volgorde, aangevuld met enkele cultivars, die weliswaar niet gekeurd zijn, maar wel voorkomen in de destijds samengestelde advieslijst. Deze zijn met NB (niet beoordeeld) aangegeven. De resultaten van de keuring zijn bepaald aan de hand van geschiktheid van de cultivar voor gebruik als tuinplant onder Nederlandse omstandigheden.

	Cultivar	intro	soort / *species*	bloemtype / *flower type*	bloemkleur / *flower colour*	bloeitijd *flowering time*	groeiwijze / *habit*
*	'Adelina Patti'	1889	jap.	enkel	roze, geaderd,	M	forse, brede, opgaande, compacte cv lichtere rand
*	'Adolphe Audusson'	1877	jap.	half gevuld	donker rood	M	matig snel, vrij open, robuuste struik
	'Adolphe Audusson Variegated'	vóór '41	jap.	half gevuld	donkerrood, wit gemarmerd	M	matig snel, vrij open, robuuste struik
*	'Alba Plena'	1822	jap.	gevuld	wit	V/M	groei matig, breed opgaand, compact
*	'Alba Simplex'	1816	jap.	enkel	wit	V/M	snel, breed opgaand, goed gevormd
*	'Albertii'	1841	jap.	pioen	veelkleurig roze	M	matig snel groeiend, mooie compacte plant
	'Althaeiflora'	1825	jap.	pioen	karmijnrood	M	matige, slanke groeier, vrij open
**	'Apollo'-Pauls	1900	jap.	half gevuld	rood	M/L	robuuste, goed gevormde plant
*	'Ascona'		jap.	half gevuld	rood	V/M	groei fors, breed, opgaand, compact
	'Beauté de Nantes'	1879	jap.	roos	roze	M/L	matige, compacte, opgaande groei
**	'Bella Romana'	1856	jap.	pioen/gevuld	roze, karmijn gestreept	M	matig snel, brede, opg., robuuste gr.

	Cultivar	intro	soort / *species*	bloemtype / *flower type*	bloemkleur / *flower colour*	bloeitijd *flowering time*	groeiwijze / *habit*
**	'Berenice Boddy'	1947	jap.	half gevuld	licht roze	V/M/L	snelgr., opgaande, vrij open plant
NB	'Betty Sheffield'	1951	jap.	anemoon	roze.	M	matig snel, breed groeiende cultivar
	'Black Lace'	1971	ret.-hybr.	roos/gevuld	donkerrood	M/L	middelmatige, opgaande compacte groei
	'Bonomiana'	1858	jap.	gevuld	wit, karmijnrood gestreept	M	forse, onregelmatig, opgaande groei
	'Brigadoon'	1962	5will.	half gevuld	roze	M	snelle, open, brede, opgaande groei
*	'Brushfield's Yellow'	1970	jap.	anemoon/pioen	ivoorwit met lichtgeel centrum	M/L	mooie, matig, brede, compacte groei
NB	'Cardinal's Cap'	1961	jap.	anemoon	kardinaals rood	M	middelmatige, smalle, opgaande groei
	'Carter's Sunburst'	1959	jap.	half g./pioen/gev.	lichtroze, donkerder gestreept	M/L	langzame, brede, opgaande groei
	Centifolia Alba'	1846	jap.	gevuld	zuiver wit	V/M	matig tot langzaam, breed, opgaand
*	'Chameleon'	1974	jap.	half gev./pioen	rozerood ca. wit	L	snelgr, brede, opgaande, compacte struik
NB	'Charles Michael '	1951	5will.	enkel	roze	M	zeer langzaam, breed, compact groeiend
	'Cinnamon Cindy'	1974	jap.5lutc	pioen	roze wit centrum	V/M/L	matig snel groeiend, compact opgaand
	'C.M. Hovey'	1850	jap.	gevuld	scharlaken rood	M/L	langzaam groeiende, brede, compacte str.
	'Collettii'	1838	jap.	half gev./pioen	rood, wit gevlekt	M	matig snel, onregelmatige, breedgr. struik
*	'Coquettii'	1839	jap.	gevuld	rood, soms wit gevlekt	M/L	matig snel, eerst open, later dichte cv
	'Coronation'	1954	jap.	half gev./roos	wit, zeer grootbloemig	M	brede, grove, matig snelgroeiende struik
**	'Covina'	1934	jap.	half gev./roos	rozerood	M	snelgr., opgaand, compact, goed gevormd
	'Dahlohnega'	1986	jap.	gevuld	crème tot geelachtig	L	zeer langzaam gr., brede, compacte cv
	'Daintiness'	1972	5will.	half gevuld	zalmroze	M	matig/snel gr., opgaande, tamelijk open cv
*	'Debbie'	1966	5will.	pioen	diep roze	V/M	snelgr., opgaande, enigszins losse struik
NB	'Demi-Tasse '	1962	jap.	half gevuld	roze	M/L	matig snel gr., welgevormde, opgaande cv
*	'Directeur Moerlands'	1940	jap.	half gev./pioen	roze	M	matig snel gr, compacte, breedopgaande cv
	'Donation'	1941	5will.	half gevuld	zuiver roze	M	matig snel, breed groeiende struik
NB	'Dorothy James '	1961	hybrid	pioen	roze-wit	M	vrij langzaam gr., brede, opgaande struik (bladeren licht groen)
	'Drama Girl'	1951	jap.	half gevuld	zalmroze, zeer grootbloemig	M	zeer snel groeiend, grove, losse struik
	'E.G. Waterhouse'	1946	5 will.	gevuld	roze	M/L	slanke, matige groeier, goed gevormd

	Cultivar	intro	soort / *species*	bloemtype / *flower type*	bloemkleur / *flower colour*	bloeitijd *flowering time*	groeiwijze / *habit*
NB	'Eleanor Hagood'	1941	jap.	gevuld	zacht roze	L	brede, middel snel gr., opgaande struik
*	'Elegans'	1823	jap.	anemoon	roze	M/L	matig snelle, onregelmatige, brede groei
*	'Elegans Splendor'	1971	jap.	pioen	zacht roze	M/L	matig snelle, onregelmatige, brede groei
	'Elegant Beauty'	1962	5will.	anemoon	donker roze	M/L	snelle, open, onregelmatige groeier
	'Fimbriata'	1816	jap.	gevuld	wit (blad minder aantrekkelijk)	M	langzame, compacte, opgaande groei
	'Fir Cone'	1945	jap.	roos	bloed rood, bijzonder van vorm	M	langzaam, compacte, opgaande groei
*	'Flame'	1940	jap.	half gevuld	vuurrood	M	matige, slanke, opgaande groei
**	'Fleur Dipater'	1914	jap.	half gevuld	wit	M/L	robuuste, brede, compacte, opgaande cv
*	'Fred Sander'	1913	jap.	half gevuld	rood, bloemrand gezaagd	M/L	matig gr., opgaande, compacte cv (muteert)
***	'Freedom Bell'	1965	hybrid	enkel/half gevuld	helder rood, klokvormig	V/M/L	Aanvankelijk smal, later compact en breed
***	'General George Patton'	1946	jap.	gevuld	koraalrozerood	V/M	forse, brede, opgaande, gezonde struik
*	'Gloire de Nantes'	1894	jap.	half gevuld	roze tot rozerood	V/M	matig snel gr., opgaande, compacte cv
	'Grand Prix'	1968	jap.	half gevuld	helder rood	M/L	matige groei, grove, onregelmatige vorm
	'Grand Slam'	1957	jap.	half g./ anem.	stralend donkerrood	M	mooie, grove, opgaande cv, matige groei
*	'Guilio Nuccio'	1955	jap.	half gevuld	koraalrood	V/M	forse, opgaande, grove struik
*	'Hagoromo'	1886	jap.	half gevuld	licht pastelroze tot ivoor	V/M	matig snelgr., brede, compacte cv
	'High Fragance'	1985	hybrid	pioen	ivoor tot roze, geurend	M/L	snel groeiende, open, struikvormige cv
	'Innovation'	1966	ret.-hybr	pioen	lavendelblauw tot roze	V/M/L	snel groeiende, tamelijk open struik
	'Janet Waterhouse'	1952	jap.	half gevuld/ gevuld	zuiver wit	M/L	langzaam tot matig, compact groeiende cv
	'Jean Renaud'		jap	half gevuld	rood soms licht gestreept	M	slanke, compacte, matig groeiende struik
*	'Jupiter'-Paul	1904	jap.	enkel	rood	M/L	brede, opgaande, compacte, snelgr. cv
	'Jury's Yellow'	1976	5will.	anemoon	ivoorwit, centrum crèmegeel	V/M	langzame, compacte, opgaande groei
	'Katherine Nuccio'	1949	jap.	gevuld/roos	roze rood	M	matige groei, slank, welgevormd
**	'Kimberley'	vóór 1914	jap.	enkel	helder rood	M/L	matige groei, opgaand, tamelijk open
***	'Kramer's Supreme'	1957	jap.	pioen	rood tot zalmrood	M	forse gr., opgaand, compact, goed gevormd
**	'Lady Campbell'	1934	jap.	half gevuld/roos	rood	M/L	krachtige, brede, compacte, opgaande cv
**	'Lady Vansittart'	1887	jap.	half gevuld	wit, roze gestr.	M/L	compacte, opgaande, matig snel gr. cv

	Cultivar	intro	soort / *species*	bloemtype / *flower type*	bloemkleur / *flower colour*	bloeitijd *flowering time*	groeiwijze / *habit*
**	'Lavinia Maggi Alba'	1893	jap.	gevuld	zuiver wit	M	mooi gesloten, smal opgaande struik
NB	'Leonard Messel'	1958	hybrid	half gevuld	roze, grootbloemig	L	robuuste, matig snelgr., breed opgaande cv
**	'Margaret Davis'	1963	jap.	pioen	crème, roze rand	M	opgaande forse groei, goed gevormd
	'Marie Antoinette'	1940	jap.	pioen	wit met zachtroze schaduwen/str	M/L	opgaand, goed gevormd, matig snelle groei
*	'Marie Bracey'	1957	jap.	pioen	zalmroze	V/M	snelle, brede, compacte groeier
	'Mark Alan'	1958	jap.	half gev./pioen	wijnrood, donkerder geaderd	V/M	matig snel groeiend, compact, smal opgaand
NB	'Masayoshi' ('Donckelaeri')	1833	jap.	half gevuld	rood, wit gemarmerd	V/M	compacte, brede, middel snel gr. struik
**	'Mathotiana'	1847	jap.	half gev./gevuld	rood	M/L	robuuste, snel groeiende, wel gevormde cv
	'Mathotiana Alba'	1885	jap.	gevuld	wit	M	grof, compact, snel en breed groeiend
	'Mathotiana Rosea'	1874	jap.	gevuld	roze	M	grof, compact, snel en breed groeiend
*	'Miss Lyla'	1981	jap.	half gev./gevuld	wit met soms lichtroze strepen	M/L	robuust, breed, compact, snelgroeiend
*	'Modern Art'	1973	jap.	anemoon	wit, roodbont gestreept	L	langzaam groeiende, brede, compacte cv
*	'Mrs Tingley'	1948	jap.	gevuld	zalmroze	V/M	matig snel gr., compacte, breed opgaande cv
	'Nobilissima'	1836	jap.	gevuld	wit	V/M	matig groeiende, mooie, opgaande cv
	'Nuccio's Cameo'	1983	jap.	gevuld/roos	koraalroze	M/L	matige groei, opgaand, breed, compact
	'Nuccio's Jewel'	1978	jap.	pioen	wit met roze rand	M/L	matig groeiend, opgaand, goed gevormd
	'Otome' ('Pink 'Perfection')	vóór 1828	rust.	gevuld	roze	M/L	matig groeiend, compact, breed, opgaand
	'Pearl Maxwell'	1948	jap.	gevuld	roze	M/L	groei redelijk, robuust, slank, compact
	'Pearl's Pet'	1958	jap.	anemoon	rozerood, kleinbloemig	V/M	snelle, brede, opgaande groei
***	'Professor .Sargent'	1908	jap.	anemoon	donker karmijnrood	V/M	snel groeiende, opgaande, compacte cv
	'Red Red Rose'	1970	jap.	gevuld	helder rood	M/L	langzame, compacte, brede groei
	'R.L. Wheeler'	1949	jap.	half gevuld	roze, grootbloemig	M/L	grove, matig tot snelle, vrij open groei
**	'Sacco Nova'	1839	jap.	gevuld	rozerood	M/L	fors, opgaande, wel gevormde struik
	'San Dimas'	1972	jap.	half gevuld	donkerrood, kluster gele meeldr	V/M	matig groeiende, breed opgaande struik
NB	'Shiragiku' ('Purity')	1878	jap.	gevuld	wit	M	langzame groeier, pyramidaal, compact
	'Snow White'	1955	jap.	gevuld	wit	M/L	groei matigsnel, breed opgaand, compact
**	'Souvenir d'Hubert Thoby'	1993	jap.	roos/gevuld	rood tot diep rozerood	M/L	snel groeiende, brede, opgaande struik

	Cultivar	intro	soort / *species*	bloemtype / *flower type*	bloemkleur / *flower colour*	bloeitijd *flowering time*	groeiwijze / *habit*
	'Spring Festival'	1967	cusp.-hybr	roos	licht roze	M/L	smal opgaande cv, kleinbladig, rijk bloeiend
	'Spring Sonnet'	1951	jap.	half gevuld	lichtroze, donkerder gelijnd	M	matig snelgr., opgaande, goed gevormde cv
NB	'St Ewe'	1947	5will.	enkel	helder roze	M	groei matig snel, onregelmatig, los vertakt
	'Takanini'	1987	jap.	anem./pioen	donker rood	V/M	groei matig, slanke, opgaande, open struik
**	'Tom Knudsen'	1967	ret.5 jap	roos/gevuld	donker rood	V/M	matig snelle groei, compacte, opgaande cv
	'Tomorrow'	1954	jap.	pioen/gevuld	aardbei rood	V/M	matige groei, brede, opgaande struik (licht blad)
	'Traversi'	ca. 1835	jap.	gevuld	licht roze, wit gevlekt	M	grove, fors gr., tamelijk doorzichtige struik
	'Ville de Nantes'	1897	jap.	half gevuld	diep rood, soms iets wit gevlekt	M/L	matige groei, goed gevormde, opgaande cv
*	'Volcano'	1990	jap.	anemoon	scharlaken rood	M/L	matig groeiende, compacte, opgaande cv
**	'Wildfire'	1963	jap.	half gevuld	oranjerood	V/M	forse, compacte, opgaande struik
	'Yoimachi'	1982	sas.5 fr.	enkel	wit met roze	V	groei opgaand, compact, matig snel

Verklaringen (Explanation)

Waardering (Valuation)
*** = uitstekend (excellent); ** = zeer goed (very good); * = goed (good); s = voor speciale doeleinden (for special purpose); o = kan vervallen (can be eliminated); NB = niet beoordeeld (no valuation)
Bloeirijkheid (Flowering):
+++ = zeer rijk (very abundant); ++ = rijk (abundant); + = vrij rijk (fairly); + – = matig rijk (moderate); – – = slecht (bad); – – zeer slecht (very bad)
Vorstschade/ziektes (Frostdamage/diseases):
+++ = geen (not); ++ = zeer gering (very slight); + = gering (slight); + – = matig (moderate); – – = veel (serious); – – zeer veel (very serious)

De bekroonde cultivars

Omdat er vaak verwarring is over de juiste soort of soorthybride waartoe een *Camellia*-cultivar behoort, zijn de cultivars alfabetisch gerangschikt en is de soort of soorthybride achter de cultivarnaam tussen haakjes vermeld.

*** *C.* 'Adelina Patti' (*japonica*)**
(geïmporteerd uit Japan door G. Waller in 1888)
GROEIWIJZE: robuuste, breed opgaande struik; 8-jarige planten ca. 2.50 m hoog.
BLADEREN: matglanzend, groen tot lichtgroen, 8-10 × 5-6 cm.
BLOEMEN: enkelbloemig, enigszins bekervormig, 7-8 cm doorsnede, licht roze, overgaand in donkerder roze tot de basis, met donkerroze tot karmijnrode aders en strepen; de gegolfde randen van de bloembladeren zijn wit of heel licht roze; bloeitijd middelvroeg.
Een voor Nederland waardevolle cultivar met een aantrekkelijke, compacte groeiwijze. De keuringscommissie heeft tijdens de keuringsjaren geen enkele winterschade vastgesteld. De aantrekkelijke bloemen echter zitten wat verscholen tussen het blad. Als potplant is deze cultivar wat minder geschikt.

12. *C.* 'Adelina Patti' (*japonica*)

*** *C.* 'Adolphe Audusson' (*japonica*)**
(M. Adolphe Audusson, Frankrijk, 1877)
syn. 'Audry Hopfer'
GROEIWIJZE: matig groeiende, opgaande, wat open struik; takken ten opzichte van andere cultivars stevig tot dik.
BLADEREN: lancet- tot eivormig, 9-11 × 4-5 cm, glanzend donkergroen, soms wat geel gevlekt of gestreept.
BLOEMEN: halfgevuld, doorsnede ca. 11 cm, donker rood, 3 rijen petalen van ca. 5 cm doorsnede vormen de kelk of bloem; het centrum wordt gevuld met een groot aantal gele tot grijsgele meeldraden; bloeitijd middelvroeg.
Een alom bekende cultivar, waarvan vooral de rijke bloei opvallend is. De bloemknopvorming is regelmatig en rijk, waardoor deze cultivar bij containerkwekers zeer geliefd is. Als groenblijvende sierstruik is deze cultivar wat minder geschikt. De vorstresistentie is goed.

13. *C.* 'Adolphe Audusson' (*japonica*)

*** *C.* 'Alba Plena' (*japonica*)**
(in 1792 geïmporteerd in Engeland vanuit China door Captain Connor)
syn. 'Nankin-shiro'; 'Da Bai'; 'Old White '; 'French White' en vele andere!
GROEIWIJZE: matig, opgaand groeiende, compacte struik.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, matig glanzend, 8-10 × 4-5 cm, de bovenste helft licht gezaagd, de puntige bladtop is naar onder gebogen.
BLOEMEN: compleet gevuld, wit, 8-10 cm doorsnede; meeldraden niet zichtbaar; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Een meer dan 200 jaar oude cultivar, die zijn sporen verdiend heeft. Deze cultivar is in Nederland weinig vorstgevoelig. Doordat deze cultivar niet snel groeit, is zij voor een kleinere tuin uitermate geschikt. Helaas zitten de bloemen wat verscholen tussen het blad, waardoor deze cultivar als potplant iets minder geschikt is.

14. *C.* 'Alba Plena' (*japonica*)

*** *C.* 'Alba Simplex' (*japonica*)**
(Rollison van de Tooting Nursery, 1813)
syn. 'Snow Goose'; 'Flore Alba'
GROEIWIJZE: robuuste, compacte, breed opgaande struik; 8 jaar oude planten ca. 2.50 m hoog.
BLADEREN: donkergroen, glanzend, elliptisch, ca. 12 × 6.5 cm.
BLOEMEN: enkel, wit, met 6 soms 7 petalen, welke een doorsnede hebben van 7-9 cm; bloemcentrum gevuld met een cluster meeldraden, die circa 1/3 van de bloemlengte zijn; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Een cultivar, die zich op vele plaatsen thuis zal voelen. Zij heeft een mooie, aantrekkelijke groeiwijze en heeft als groenblijvende heester goede kwaliteiten. Wel dient men er rekening mee te houden, dat zij gemakkelijk naar 4-5 m kan uitgroeien. Helaas moet worden vastgesteld, dat een groot aantal bloemen verscholen zit tussen het groen, wat gedeeltelijk wordt opgevangen doordat de plant toch wat open is.
Deze cultivar is in Nederland goed vorstbestendig. Als potplant is zij wat minder geschikt.

15. *C.* **'Alba Simplex'** (*japonica*)

* ***C.* 'Albertii'** (*japonica*)
(Chandler of Vauxhall Nurseries, 1841)
syn. 'Prince Albert'; 'Albertus'; 'Alberto'; 'Concordia'; 'Beautiful'; 'Ellen McKinsey'; 'Gomez'; 'Normandy'
GROEIWIJZE: een matig snel groeiende, opgaande, compacte struik.
BLADEREN: groene blad met een lichtere nervatuur, eivormig met een puntige bladtop, 8-10 × 4-4.5 cm, bladrand lichtgezaagd.
BLOEMEN: gevuld tot bijna pioenvormig, 9-10 cm doorsnede, rozerood, echter de basiskleur is lichter, wat vooral aan de bladrand duidelijk zichtbaar is; bloeitijd middelvroeg.
Deze weinig vorstgevoelige cultivar heeft haar naam te danken aan de Heer Chandler, die de cultivarnaam verbond aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Albert van België. De groei is matig snel, maar mooi compact, met uitstekend blad. Voor potcultuur is zij iets minder geschikt, omdat de bloemen wat schuil gaan tussen het blad.

16. *C.* **'Albertii'** (*japonica*)

** ***C.* 'Apollo'-Pauls** (*japonica*)
(William Paul, UK, ca. 1900)
syn. 'Compton's Brow Cherry'; 'Compton's Brow Pink'; 'Paul's Apollo'
GROEIWIJZE: aanvankelijk wat open, later gesloten, robuust, breed groeiend, opgaand.
BLADEREN: donkergroen, glanzend, eindigt opvallend puntig.
BLOEMEN: half gevuld, Turks rood met ca. 15 petalen, variërend in grootte van 10-12 en 4.5-6 cm; centrum met een onregelmatige cluster van meeldraden, soms afgewisseld met enkele petalen; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een waardevolle cultivar, die gemakkelijk muteert. Dit blijkt ook uit het feit, dat de keuringscommissie gedurende de keuringsperiode verschillende bloemvormen heeft vastgesteld, hetgeen mogelijk tot de eigenschappen van deze cultivar behoort. De vorstresistentie is goed. Als potplant is deze cultivar minder geschikt door de matige vertakking in het jongere stadium.

17. *C.* **'Apollo'-Pauls** (*japonica*)

* ***C.* 'Ascona'** (*japonica*)
(Otto Eisenhut, St Nazzaro, CH, 1985)
GROEIWIJZE: robuust, snelgroeiend, toch gesloten; in Nederland tot 4 m hoog.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, enigszins gegolfd.
BLOEMEN: half gevuld, rood, 6-8 cm doorsnede; vroeg en rijkbloeiend over een lange periode. Bloeitijd januari t/m mei.
Volgens overlevering moet deze cultivar al zeer oud zijn en is zij later genoemd naar de streek, waar zij veel voorkwam. Het verhaal doet dan ook de ronde, dat deze cultivar in het begin van de 18de eeuw is geïmporteerd uit Japan en in tegenstelling tot andere cultivars de strenge tot zeer strenge winters in Tessin heeft overleefd. In de omgeving van Ascona, Zwitserland, staan grote, oude exemplaren, die iedereen thans kent onder de naam 'Ascona'. Bij ons moet deze cultivar tot de minst vorstgevoelige soorten worden gerekend. Zelfs lichte tot matige vorst wordt met gemak overleefd. Door de snelle groei is deze cultivar voor kleinere potmaten minder geschikt.

18. *C.* **'Ascona'** (*japonica*)

** ***C.* 'Bella Romana'** (*japonica*)
(ontstaan bij Delgrande, Rome, Italië, ca. 1850)
syn. 'Madame de Strekaloff'; 'Tricolor Imbricata'; 'Bella Jeannette'; 'Cleopatra'; 'Duc de Orleans'; 'Punctata Major'; 'La Peppermint'
GROEIWIJZE: matig snel groeiende, breed opgaand; al vanaf begin de mooie, compacte groeiwijze.
BLADEREN: lichtgroen tot iets grijsgroen en matglanzend.
BLOEMEN: pioenvormig tot bijna totaal gevuld, basiskleur lichtroze, onderbroken door donkerroze tot karmijnrode strepen en ontelbare kleine en grote stipjes of vlekjes; bloeirijk, hoewel een gedeelte van de bloemen vaak verscholen zit tussen het blad; bloeitijd middelvroeg.
Een waardevolle cultivar, die gedurende haar lange bestaan haar sporen heeft verdiend. De vorstresistentie is goed. Gezien de uitstekende groeiwijze als jonge plant en de goede bloemknopvorming is deze cultivar ook zeer geschikt voor potcultuur.

19. *C.* **'Bella Romana'** (*japonica*)

** ***C.* 'Berenice Boddy'** (*japonica*)
(Jones, Californië, USA, ca. 1947)
syn. 'Benisi Baodi' (China)
GROEIWIJZE: aanvankelijk een tamelijk open, snelgroeiende, opgaande cultivar, later meer gesloten; typisch zijn de jonge, wat gedraaide, soms hangende takken, die een wat slordige indruk geven.
BLADEREN: donkergroen, glanzend, 8 × 3.5 cm, licht gezaagd, soms onder een hoek van 30-45 gr staand op de bladsteel als waren deze geknikt.
BLOEMEN: halfgevuld, 7-9 cm doorsnede, lichtroze aan de voorkant, donkerder aan de achterkant van de bloemblaadjes; de 5 petalen vormen enigszins een kommetje rond de bijna geelwitte

meeldraden; bloeitijd middelvroeg tot laat over een vrij lange periode.
Tijdens alle keuringen is deze cultivar hoog gewaardeerd. Winterschade is tijdens de keuringsperiode niet vastgesteld. Opgevallen is, dat zelfs de nachtvorsten nauwelijks invloed hadden op de bloem. Hoewel deze cultivar zeer rijkbloeiend is, is deze door de losse groei in het jonge stadium wat minder geschikt voor potcultuur.

20. *C.* 'Berenice Boddy' (*japonica*)

*** *C.* 'Brushfield's Yellow' (*japonica*)**
(Keith Brushfield, NSW, Australië, vóór 1970)
GROEIWIJZE: middelsnel groeiende, zeer compacte, opgaande, brede struik.
BLADEREN: licht gebogen, groen tot lichtgroen, 8-10 × 4-4.5 cm; bladtop opvallend puntig.
BLOEMEN: anemoon- tot pioenvormig, 7-10 cm doorsnede, de buitenrand wordt gevormd door ca. 10 witte naar crème overlopende petalen; het centrum wordt gevuld door een groot aantal crème tot lichtgele petaloïden; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een matig snel groeiende, compacte, breed opgaande struik, die als groene bladplant niets te wensen overlaat. In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden is het totaalbeeld van de bloem meer crème dan geel, echter wel uniek. De vorstresistentie is uitstekend. Als potplant matig gewaardeerd, doordat de bloemen wat verscholen zitten tussen het blad.

21. *C.* 'Brushfield's Yellow' (*japonica*)

*** *C.* 'Chameleon' (*japonica*)**
(Kramer Bros. Nursery, Californië, USA, gepubliceerd 1974)
GROEIWIJZE: snelgroeiende, compacte, brede, opgaande struik.
BLADEREN: glanzend, groen, enigszins gekruld, 8-10 × 4-5 cm; de bladtop wijst iets naar beneden.
BLOEMEN: halfgevuld tot pioenvormig met een doorsnede van 8-12 cm, de basiskleur is lichtroze tot wit, rood tot roze gestreept of soms gevlekt; bloeitijd laat.
Deze weinig vorstgevoelige struik munt uit in groei en vorm. In acht jaar heeft deze cultivar zich ontwikkeld tot een prachtige 2.5 m hoge en 1.50 m brede struik. De bloemen gaan vaak wat schuil tussen het blad. Bovendien heeft deze cultivar neiging tot muteren en vindt men gemakkelijk tussen de andere bloemen roze en witte exemplaren. Voor potcultuur van kleinere planten is deze cultivar minder geschikt.

22. *C.* 'Chameleon' (*japonica*)

*** *C.* 'Coquettii' (*japonica*)**
(M. Tourres, Frankrijk, 1839)
syn. 'Glen 40' ; 'Coquettii Vera' ; 'Alabama' ; 'Incomparabilis Vera'; 'Meiguo Dahong' (China)
GROEIWIJZE: matig snel groeiende, brede, goed gevormde, opgaande cultivar.
BLADEREN: vrij groot, ovaalrond, matglanzend, donkergroen, 8-9 × 5-7 cm, zeer opvallend, nauwelijks gezaagd (in vergelijking met andere cultivars).

23. *C.* 'Coquettii' (*japonica*)

BLOEMEN: 9-11 cm doorsnede, intensief Turks rood, totaal gevuld, petalen prachtig dakpansgewijs opgebouwd; de petalenrand bijna rond en licht geaderd, soms hier en daar wit gevlekt; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een waardevolle cultivar, die niet alleen opvalt door de mooie bloem, maar vooral ook als bladplant, vooral als de plant wat gegroeid is. Als kleine pot- of containerplant is de cultivar iets minder geschikt door de wat matige vertakking in het beginstadium. In een later stadium wordt dit duidelijk beter. De planten blijken ook goed vorstbestendig te zijn. Gevonden als zaailing.

**** *C.* 'Covina' (*japonica*)**
(Dr Burdich, Glendora, Californië, USA, 1888)
syn. 'Covini', 'Keweina' (China)
GROEIWIJZE: matig snel groeiend, breed opgaand en compact.
BLADEREN: matglanzend, ovaalrond, ca. 8 × 4.5 cm.
BLOEMEN: halfgevuld tot roosvormig gevuld, klein tot middelgroot en rozerood van kleur; bloeiperiode lang, 4 weken verschil tussen de eerst en laatst bloeiende bloem is heel normaal; bloeitijd middelvroeg.
In alle opzichten een goede cultivar, die rijk en regelmatig bloeit, van jongs af een mooie groeiwijze heeft, die nauwelijks moet worden gesnoeid en het gehele jaar perfect gezond blad heeft. Mogelijk is de bloemkleur en bloemgrootte in vergelijking tot andere cultivars wat minder spectaculair. De vorstresistentie is zeer goed. Ook als potplant zeker aan te bevelen, vooral door de goede vorm en bloeirijkheid vanaf het begin.

*** *C.* 'Debbie' (×*williamsii*)**
(L.E. Jury, Nieuw Zeeland, gepubliceerd 1966)
syn. 'New Zealand Champ'; 'Daibi'(China)
GROEIWIJZE: snel groeiende, opgaande, in het jonge stadium tamelijke losse, open struik; op latere leeftijd iets meer gesloten.
BLADEREN: 8-9 × 3-4 cm, lichtgroen, de nervatuur van het blad is duidelijk lichter van kleur.
BLOEMEN: pioenvormig, intensief roze, met een doorsnede van 8-10 cm; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Deze cultivar wordt ook in onze regio door haar rijke bloei en uitstekende groei veel gekweekt. De bloemknopzetting is ook als jonge plant zeer goed. De vormgeving van kleinere containerplanten heeft enige hulp nodig. De vorstresistentie van deze cultivar is redelijk. Tweemaal is lichte vorstschade vastgesteld, maar dit herstelde zich snel. Het is een kruisig van *C. saluenensis* × *C. japonica* 'Debutante'.

24. *C.* **'Covina'** (***japonica***)

25. *C.* **'Debbie'** (×***williamsii***)

*** *C.* 'Directeur Moerlands'** (***japonica***)
(gepubliceerd door Vanderbilt, Nederland, 1940, land van oorsprong is België)
GROEIWIJZE: middelsnel groeiend, zeer compact, bijna piramidaal.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, 8-10 × 5-7 cm; bladtop naar beneden gebogen.
BLOEMEN: variërend van halfgevuld tot pioenvormig, doorsnede 10-12 cm, roze tot lichtroze, uiterst licht geaderd met een iets lichtere kleur; petalen enigszins gegolfd en het centrum wordt gevuld door een cluster staande meeldraden met enkele petaloïden.
Deze cultivar is genoemd naar Directeur Moerlands, de voormalig directeur van de Rijks Tuinbouwschool te Boskoop. De vorstresistentie is zeer goed. Door de goede vertakking en bloemknopzetting een uitstekende container- of potplant.

*** *C.* 'Elegans'** (***japonica***)
(Alfred Chandler, Vauxhall, Engeland, 1823)
syn. 'Francine'; 'Chandleri' en vele andere
GROEIWIJZE: aanvankelijk een onregelmatige, half open, matig snel groeiende, breed opgaande struik, in volwassen toestand meer gesloten.
BLADEREN: donkergroen, 9-14 × 5-6 cm, matglanzend, licht gezaagd en soms ook enigszins gegolfd.
BLOEMEN: anemoonvormig, zachtroze, iets donkerder geaderd, met een doorsnede van 9-12 cm; petaloïden in het centrum vaak iets lichter van kleur; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een van de bekendste cultivars, die uitstekend in pot of container te kweken is. Deze laat zich in het voorjaar goed forceren. Doordat deze cultivar zich blijkbaar gemakkelijk muteert zijn er meerdere klonen in omloop, die moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. Er zijn er zelfs, die moeilijk bloemknoppen vormen. Jammer, dat deze cultivar zich slecht opschoont in tuin of park. De vorstresistentie is redelijk tot goed.

26. *C.* **'Elegans'** (***japonica***)

*** *C.* Elegans Splendor'** (***japonica***)
(voor 1971)
syn. 'C.M. Wilson Splendor'; 'Saimudan' (China).
GROEIWIJZE: evenals de moederplant aanvankelijk een onregelmatige, half open, matig snel groeiende, breed opgaande struik, later meer gesloten.
BLADEREN: donkergroen, meer gezaagd en duidelijk meer gegolfd dan *C. japonica* 'Elegans'; bladtoppen opvallend puntig.
BLOEMEN: pioenvormig, zachtroze, met een doorsnede van 10-12 cm; petalen zijn even als het blad gegolfd, terwijl de petaloïden in het centrum van de bloem iets lichter van kleur zijn; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een schitterende mutant van 'Elegans' met dezelfde kwaliteiten als de ouder. Echter door de wat dunne, slappe takjes in het beginstadium heeft deze cultivar als potplant wat hulp nodig. De bloemknopontwikkeling is perfect. Deze cultivar is redelijk vorstbestendig. Gepubliceerd in 1971 in 'The Camellia Review'; aanvankelijk onder de naam 'C.W. Wilson Splendor'

27. *C.* **Elegans Splendor'** (***japonica***)

*** *C.* 'Flame'** (***japonica***)
(Domoto Hayward, Californië, USA, 1917)
syn. 'Moshio' (Australië); mogelijk 'Tsurikagari' (Japan).
GROEIWIJZE: matig snel en enigszins smal opgaand.
BLADEREN: donkergroen, nogal variërend in grootte.
BLOEMEN: halfgevuld, vlammend rood met een diameter van ca. 12 cm; centrum gevuld met een kleine cluster goudgele meeldraden, opvallend zijn de middelste petalen, die vrij spits toelopen; bloeitijd middelvroeg.
Een vooral wat de bloem betreft zeer waardevolle cultivar. De struik groeit aanvankelijk langzaam en ontwikkelt zich pas in een wat later stadium tot een mooie, slanke plant. De vorstgevoeligheid kan als goed worden aangemerkt. Voor potcultuur is de groei toch wat langzaam.

**** *C.* 'Fleur Dipater'** (***japonica***)
(Bahuaud-Litou Nursery, ca. 1914)
syn. 'Fleur de Pêche'/'Fleur de Pêcher'; 'Peach Blossom'; 'Peachblossom'
GROEIWIJZE: breed, opgaand, robuust, snelgroeiend en compact.
BLADEREN: donkergroen, matglanzend, tamelijk groot en gezond.

BLOEMEN: halfgevuld, wit met vaak roze/rozerode vlekjes of streepjes en met een doorsnede van ca. 9 cm; centrum gevuld met ongelijke meeldraden, gemengd met petaloïden; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een cultivar met veel sierwaarde, vooral als groenblijvende bladplant. Helaas zitten de bloemen vaak enigszins verscholen tussen het blad en muteren zij gemakkelijk naar roze en zelfs rood. De vorstresistentie moet als zeer goed worden gekwalificeerd. Doordat het blad erg overheerst is deze cultivar wellicht iets minder geschikt voor potcultuur.

28. *C.* 'Flame' (*japonica*)

*** *C.* 'Fred Sander' (*japonica*)**
(Sander Ltd Nursery, Brugge, België, gepubliceerd in 1913).
GROEIWIJZE: matig snel, compact groeiende, opgaande struik.
BLADEREN: ca. 9 × 5 cm, glanzend, donkergroen, bladrand lichtgezaagd en tamelijk gegolfd; bladtoppen opvallend puntig en naar beneden wijzend.
BLOEMEN: scharlaken rood, halfgevuld, met een doorsnede van 12-14 cm; opvallend zijn de randen van de petalen, die niet alleen gegolfd, maar tevens sterk gezaagd of ingesneden zijn, wat een heel speciaal effect heeft als ware het een gevulde anjer; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een rijk bloeiende, interessante cultivar met bijzondere sierwaarde, vooral wat de bloem betreft. Tijdens de keuringsperiode is vastgesteld, dat de bijzondere bloemeigenschappen door klimatologische omstandigheden kunnen fluctueren. Bij navraag is dit bevestigd door enkele gerenommeerde buitenlandse kwekers. Deze cultivar blijkt zeer vorstbestendig en erg geschikt voor potcultuur. Het is een sport van 'Lady de Saumarez', die zelf een sport is van 'Tricolor'.

29. *C.* 'Fred Sander' (*japonica*)

***** *C.* 'Freedom Bell'**
(Nuccio's Nursery, USA, 1965)
syn. 'Ziyouling' (China).
GROEIWIJZE: in het begin weinig vertakkend en vormt daardoor een tamelijk open struik; later uitgroeiend tot een brede en compacte plant.
BLADEREN: donkergroen, vrij klein, 5-7 × 3-3.5 cm (geen eigenschappen van *C. japonica*).
BLOEMEN: halfgevuld tot bijna enkel, scharlaken rood, klokvormig, met een doorsnede van ca. 8 cm; bloeitijd van januari tot mei, dus van vroeg tot laat.
Voor de tuin een voortreffelijke cultivar, die kan uitgroeien tot een struik van 3-4 m doorsnede. De plant schoont zich goed op, waardoor zij vooral gedurende de lange bloeitijd een bijzonder sieraad voor park en tuin kan zijn. De planten zijn nauwelijks gevoelig voor vorst, zodat de vorstresistentie met zeer goed kan worden aangegeven. Helaas is deze cultivar door de losse groei in het aanvangsstadium wat minder geschikt voor potcultuur. Als oudere plant is dit probleem minder.

30. *C.* 'Freedom Bell'

Een in vele opzichten waardevolle cultivar, die rijk en regelmatig bloeit over een vrij lange periode. De groeiwijze is perfect en behoeft nauwelijks snoei. De plant schoont zich redelijk tot goed op, zodat deze er tijdens de bloei altijd aantrekkelijk uitziet. Deze cultivar is een sport uit *C. japonica* 'Shiragiku' ('Purity'), die eveneens zeer veel goede kwaliteiten bezit. De vorstresistentie is zeer goed. Doordat deze cultivar zich vanaf het beginstadium goed vertakt en tevens makkelijk bloemknoppen vormt, is deze ook geschikt voor potcultuur.

*** *C.* 'Gloire de Nantes' (*japonica*)**
(Guichard Soeurs, Frankrijk, 1894)
syn. 'Rose Glory'; 'Autumn Rose'
GROEIWIJZE: matig snel groeiende, opgaande, compacte cultivar
BLADEREN: groen tot lichtgroen, licht gezaagd en enigszins gegolfd; bladtop puntig.
BLOEMEN: halfgevuld tot bijna gevuld, roze tot rozerood van kleur; bloeitijd vroeg, één van de eerste.
Vooral door de vroege bloei, de mooie kleur en de uitstekende groeiwijze behoort deze cultivar tot één van de meest waardevolle. Opvallend is, dat de bloemen heel goed zichtbaar zijn, doordat zij als het ware op de plant liggen. De planten zijn goed winterhard. Hoewel niet zo snel groeiend, kan deze cultivar ook uitstekend in pot worden gekweekt.

***** *C.* 'General George Patton' (*japonica*)**
(Coolidge Rare Plants Gardens, USA, ca. 1946)
syn. 'Pink Purity'; 'Patun' (China)
GROEIWIJZE: dichte, forse, brede, opgaande struik.
BLADEREN: talrijk, ovaal, ca. 8 × 5 cm, groen tot donkergroen en enigszins glanzend.
BLOEMEN: totaal gevuld tot pioenvormig, koraal rozerood met een doorsnede van 9-10 cm; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.

31. *C.* 'General George Patton' (*japonica*)

*** *C.* 'Guilio Nuccio' (*japonica*)**
(Tourje, ca. 1955)
GROEIWIJZE: grove, opgaande struik; naar verhouding stevige, dikkere takken en takjes.
BLADEREN: vrij groot en grof, 9-13 × 4-4.5 cm, spits eindigend en vanaf het midden licht gezaagd.

32. *C.* 'Guilio Nuccio' (*japonica*)

BLOEMEN: halfgevuld, koraalroze tot koraalrood, doorsnede 13-15 cm en opgebouwd uit 11 tot 14 petalen; centrum gevuld met een cluster van gele tot grijsgele meeldraden; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Een bijzonder rijkbloeiende struik met zeer grote bloemen, die de negatieve eigenschappen snel doen vergeten. Helaas laat het tweejarige blad in kwaliteit vaak iets te wensen over. Ook de halfuitgebloeide bloemen aan de plant doen de sierwaarde enigszins dalen. De vorstresistentie is goed. Als kleine plant is deze cultivar wat grof en niet voldoende vertakt, waardoor zij minder geschikt is voor potcultuur.

*** *C.* 'Hagoromo' (*japonica*)**
(waarschijnlijk uit Japan eind 17de eeuw. In 1866 in Italië geïntroduceerd)
syn. 'Magnoliiflora'; 'Rose of Dawn'; 'Feather Robe' en vele andere
GROEIWIJZE: middelmatig snel groeiende, brede, compact opgaande cultivar.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, glanzend, licht gezaagd over de gehele bladrand en enigszins samengevouwen; bladtoppen tamelijk puntig; iets lichtere en uiterst fijne nervatuur.
BLOEMEN: halfgevuld, zacht roze, met 12-16 petalen, die iets samengevouwen puntig eindigen; centrum met kleine cluster gele meeldraden; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
In vakkringen wordt deze cultivar als één van de mooiste beschouwd. Tijdens de keuringen is dit pas in het laatste jaar waargemaakt. Als kleinere pot- of containerplant is deze cultivar dan ook minder geschikt. De planten blijken zeer vorstbestendig te zijn.

33. *C.* 'Hagoromo' (*japonica*)

De naam van deze cultivar wordt tevens gebruikt als groep voor circa 9 andere cultivars, de Hagoromo Groep.

*** *C.* 'Jupiter'-Paul (*japonica*)**
(geïntroduceerd ca. 1904)
syn. 'Paul's Jupiter'
GROEIWIJZE: snelgroeiende, opgaande, compacte cultivar.
BLADEREN: glanzend, donkergroen, 10-12 × 5-6 cm, licht gezaagd.
BLOEMEN: enkelbloemig, geraniumrood, iets donkerder rood geaderd; met opvallend cluster gele meeldraden in het centrum, die deze cultivar op een Higo doet lijken (Higo is een groep enkelbloemige, Japanse *Camellia*'s); bloeitijd middelvroeg tot laat.
Wat groeiwijze, blad en bloem betreft is deze cultivar uitstekend. Helaas zitten de bloemen wat verscholen tussen het blad. In de vijf keuringsjaren is geen winterschade opgetreden, zodat de vorstresistentie als zeer goed moet worden beoordeeld. Als potplant kan een mooi product worden gekweekt, ondanks dat kleinere planten zich wat moeilijker vertakken.

34. *C.* 'Jupiter'-Paul (*japonica*)

**** *C.* 'Kimberley' (*japonica*)**
(geïntroduceerd vóór 1914)
syn. 'Crimson Cup' (USA)
GROEIWIJZE: matig snel groeiend, opgaand, enigszins doorzichtige, smalle struik vormend.
BLADEREN: 8-10 × 4-5 cm, matglanzend, donkergroen, licht gezaagd, eindigend in een tamelijk opvallende punt.

BLOEMEN: enkelbloemig, komvormig, intensief rood; vooral het centrum, gevormd door een cluster van crèmegele meeldraden rondom de stamper; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een in alle opzichten, maar vooral vanwege zeer mooie bloemen, waardevolle cultivar, die in geen enkele tuin zou mogen ontbreken. De vorstresistentie is goed. De groei is matig snel, zodat deze cultivar vele jaren op een zelfde locatie kan blijven staan. Ook als potplant is zij zeer aan te bevelen.

35. *C.* 'Kimberley' (*japonica*)

***** *C.* 'Kramer's Supreme' (*japonica*)**
(August Kramer, 1957 / Kramer Bros Nurseries, Californië, USA)
syn. 'Keruimo Damudan' (China)
GROEIWIJZE: brede, opgaande, redelijk snel groeiende, compacte cultivar.
BLADEREN: 8-10 × 4.5-6 cm, glanzend, groen tot licht groen, heel licht gezaagd.
BLOEMEN: pioenvormig, rood tot zalmrood, met een doorsnede van 10-11 cm; bloeitijd middelvroeg.
Deze cultivar behoort tot de besten van het *Camellia*-sortiment. Zij bloeit rijk en regelmatig, vertakt goed en is betrekkelijk gemakkelijk te kweken. Het groene tot lichtgroene glanzende blad is van hoge kwaliteit en verhoogt de sierwaarde van deze cultivar gedurende het gehele jaar. De vorstresistentie is goed. Als tuinplant een topper, maar ook als pot- of containerplant behoort deze cultivar tot de betere.

**** *C.* 'Lady Campbell' (*japonica*)**
(Bolen, USA, ca. 1934)
syn. 'Margherita Coleoni'
GROEIWIJZE: krachtige, goed gevormde, brede, compacte, opgaande cultivar.

36. *C.* 'Kramer's Supreme' (*japonica*)

BLADEREN: donkergroen, rondovaal, 8-10 × 5-7 cm en licht gezaagd.
BLOEMEN: roosvormig gevuld, doorsnede ca. 9 cm, rood met een puntje blauw; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Niet alleen als groenblijvende heester behoort deze cultivar tot de beste, maar ook als bloeiheester. De iets latere bloei heeft voor Nederlandse omstandigheden alleen maar grote voordelen wat betreft de nachtvorsten. De vertakking is ook bij jonge planten perfect, zodat deze cultivar eventueel in een zeer jeugdig stadium op de markt kan worden gebracht. De naamgeving is hier en daar nogal verwarrend. Vooral de synoniemnaam 'Margherita Coleoni' wordt vaak verkeerd gebruikt, omdat hier sprake is van een roze in plaats van rode cultivar (zie pagina 1178/1179 van het ICR). De vorstresistentie is zeer goed en als pot- of containerplant behoort zij zeker tot de betere.

**** *C.* 'Lady Vansittart' (*japonica*)**
(vanuit Japan geïmporteerd door L. van Houtte, België)
syn. 'Edo-nishiki' (Japan)
GROEIWIJZE: middelmatig snel, zeer compact, breed opgaand groeiende cultivar.

BLADEREN: donkergroen, smal, 10-12 × 3-4 cm, enigszins gekruld, licht gezaagd; bladtop tamelijk puntig.
BLOEMEN: halfgevuld, doorsnede 9-11 cm, wit en roze gestreept of soms gevlekt; centrum gevormd door gele tot bruingele meeldraden, soms aangevuld met enkele petaloïden; bloeitijd middelvroeg tot laat.
In vele opzichten een zeer waardevolle cultivar, waarbij de sierwaarde als bladplant bijzondere aandacht verdient. Ook als pot- of containerplant is deze cultivar zeer aan te bevelen. Als kleinere plant kan zij al zeer aantrekkelijk zijn. Jammer is dat deze cultivar gemakkelijk muteert. De planten blijken wel zeer vorstbestendig te zijn. Gepubliceerd in The Garden, 1887.

37. *C.* 'Lady Vansittart' (*japonica*)

** ***C.* 'Lavinia Maggi Alba' (*japonica*)**
(Rovelli, Italië, ca.1893)
GROEIWIJZE: mooie, gesloten, opgaande struik.
BLADEREN: matglanzend, donkergroen, iets meer gezaagd dan van de meeste andere cultivars; onderzijde van het blad is lichter van kleur.
BLOEMEN: puur wit, prachtig dakpansgewijs totaal gevuld, met een doorsnede van ca. 10-11 cm; de bloeirijkheid was de afgelopen 5 jaar matig, maar verbetert naarmate de plant ouder wordt; bloeitijd middelvroeg.
Deze cultivar is een sport uit *C. japonica* 'Lavinia Maggi', een wit-bloeiende cuiltivar met karmijnrode streepjes of strepen op de bloemen. De bloem is precies zoals men zich een *Camellia* voorstelt, namelijk dakpansgewijs totaal gevuld. Daarbij komen de bloemen perfect tot hun recht door de achtergrond van het donkere blad. De struik is gezond en heeft als bladplant gedurende zomer en winter goede kwaliteiten. De vorstresistentie is zeer goed. Als pot- en containerplant gezien de groeiwijze zeer goed, echter de bloemknopvorming zou in het jonge stadium beter kunnen.

38. *C.* 'Lavinia Maggi Alba' (*japonica*)

** ***C.* 'Margaret Davis' (*japonica*)**
(A.M. Davis, Australië, 1963)
syn. 'Kuancaidai' (China)
GROEIWIJZE: opgaande, middelsnel groeiende, goed gevormde struik.
BLADEREN: matglanzend, donkergroen, licht gezaagd, 9-11 × 5-6 cm, met tamelijk puntige bladtop.
BLOEMEN: pioenvormig, ca. 10 cm doorsnede, crème tot ivoorkleurig met karmijnrode tot donkerrode rand; bloeitijd middelvroeg.
Deze zeer mooie cultivar is in het *Camellia* sortiment uniek door haar opvallende kleur. De plant groeit goed, heeft mooi blad en vertoont

39. *C.* 'Margaret Davis' (*japonica*)

zelden gebreken. Jammer dat deze cultivar gemakkelijk muteert. De vorstresistentie is zonder meer goed te noemen. Door de goede vorm in het jonge stadium en goede bloemknopvorming is deze cultivar, ondanks het negatieve aspect van muteren, ook zeer geschikt voor potcultuur.

* ***C.* 'Marie Bracey' (*japonica*)**
(Mrs H. Turner Brice, USA, 1951)
GROEIWIJZE: matig snel groeiende, zeer breed opgaande cultivar.
BLADEREN: matglanzend vrij klein, 7-9 × 4.5 cm, lichtgroen en zeer licht gezaagd; bladtoppen tamelijk puntig.
BLOEMEN: pioenvormig, zalmroze, met licht gegolfde petalen, doorsnede 10-12 cm; bloeitijd erg vroeg tot middelvroeg.
Vooral voor onze regio een zeer waardevolle cultivar. Al als kleine plant ontwikkelt deze zich zeer goed door de uitstekende vertakking. Hoewel helaas een deel van de bloemen schuil gaat tussen het blad, is deze cultivar voor pot- of containercultuur zeker aan te bevelen. De vorstresistentie is uitstekend. Gepubliceerd in Amercain Camellia Yearbook, 1957.

40. *C.* 'Marie Bracey' (*japonica*)

** ***C.* 'Mathotiana' (*japonica*)**
(Mathot, Gent, België, ca. 1849)
syn. 'Julia Drayton'; 'Grand Sultan'; 'Mathotiana Rubra'; 'William S. Hastie'
GROEIWIJZE: breed opgaand, robuust, goed gevormde; krachtige groei met sterke takken, die in het jonge stadium al snel bruin worden en verhouten.
BLADEREN: groen, 10-13 × 6-6.5 cm.
BLOEMEN: kersenrood, wel 10-12 cm in doorsnede, totaal tot bijna roosvormig gevuld en volgens het ICR 'goed dakpansgewijs' opgebouwd; bloeitijd middelvroeg tot laat; in tegenstelling tot veel andere cultivars blijven de bloemen lang aan de plant, weliswaar purper verkleurd maar toch met enige sierwaarde.
Een in vele opzichten waardevolle cultivar, die uitmunt door de rijke bloei en opvallend grote bloemen. De vorstresistentie is met de ervaringen van de laatste vijf jaar goed. Als potplant is deze cultivar ook zeer aan te bevelen door de goede bloemknopontwikkeling en uitstekende groeiwijze in het jonge stadium. In tegenstelling tot wat de namen doen vermoeden zijn de soorten 'Mathotiana Rosea' en 'Mathotiana Alba' niet verwant aan deze cultivar. Door de winner vermeld als een zaailing van *C. anemoniflora* × *sieboldii*

41. *C.* 'Mathotiana' (*japonica*)

* ***C.* 'Miss Lyla' (*japonica*)**
(Judge Solomon, USA, vóór 1964)
GROEIWIJZE: breed opgaande, compacte struik.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, bladrand licht gezaagd, de meeste bladeren eindigen puntig.
BLOEMEN: halfgevuld tot roosvormig, 10-12 cm doorsnede, wit soms roze getekend; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een aantrekkelijk mooie, compacte struik,

waarvan niet alleen de bloemen, maar ook het blad bijzondere sierwaarde heeft. Ook de vorstresistentie is goed gebleken. Als potplant is deze cultivar iets minder aantrekkelijk, doordat de bloemen vaak verscholen zitten tussen het blad.

*** *C.* 'Modern Art' (*japonica*)**
(Ida Berg, Nieuw Zeeland, 1973)
syn. 'Xiandai Yishu' (China)
GROEIWIJZE: zeer langzaam, compact, breed groeiende, opgaande cultivar.
BLADEREN: matglanzend, donkergroen, 8-9 × 4-5 cm, licht gezaagd; bladtop met een korte punt.
BLOEMEN: witroze, anemoonvormig, vallen bijzonder op door de vele karmijnrode strepen en vlekken; 16-18 petalen en het centrum gevuld door een groot aantal petaloïden, afgewisseld met meeldraden; bloeitijd laat.
Deze wel heel bijzondere cultivar doet haar naam eer aan. Van meet af aan heeft de keuringscommissie deze plant aan liefhebbers toebedacht. Zij is gezond en voor een kleinere tuin geschikt. De vorstresistentie is goed. Jammer dat deze cultivar zich moeilijk opschoont, maar een liefhebber weet daar wel raad mee. Door de langzame groei is deze cultivar voor potcultuur minder geschikt.

42. *C.* 'Modern Art' (*japonica*)

*** *C.* 'Mrs Tingley' (*japonica*)**
(J.H. Ward Hinkson, USA, ca. 1948)
GROEIWIJZE: matig snel groeiende, compacte, opgaande cultivar.
BLADEREN: kleine, 6-8 × 3-4, groen tot lichtgroen en nauwelijks gezaagd.
BLOEMEN: totaal gevuld, dakpansgewijs opgevuld, licht zilverachtig roze, met een doorsnede van 8-10 cm; de enigszins cupvormige petalen zijn kenmerkend voor deze bloem; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Deze roze bloeiende cultivar is door de mooie compacte groeiwijze een aanwinst in het sortiment. De bloemknopontwikkeling is perfect, zodat deze cultivar als pot- of containerplant zeker is aan te bevelen. De vorstresistentie is goed gebleken. De afgelopen vijf jaar is geen enkele vorstschade vastgesteld.

43. *C.* 'Mrs Tingley' (*japonica*)

***** *C.* 'Professor Sargent' (*japonica*)**
(Berkman's Nursery, 1908)
syn. 'Sajinte Jiaoshou' (China)
GROEIWIJZE: goed gevormde, compacte, snelgroeiende, opgaande cultivar.
BLADEREN: donkergroen, stevig, ca. 10 × 5 cm.
BLOEMEN: donker karmijnrood, anemoonvormig, waarbij dient te worden opgemerkt, dat deze opvallend bol van vorm zijn door de vele, lange, ingesneden en gekrulde petaloïden; bloemdoorsnede ca. 9 -10 cm; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Een in alle opzichten mooie en attractieve cultivar, die uitblinkt als groenblijvende heester, alsook in het vroege voorjaar tijdens de bloei. De planten groeien probleemloos. De inmiddels 8 jaar oude planten hebben een hoogte bereikt van ruim 2 m. De vorstresistentie is zeer goed

en ook voor pot- en containercultuur is deze cultivar aan te bevelen door de goede groei en vorm.

44. *C.* 'Professor Sargent' (*japonica*)

**** *C.* 'Sacco Nova' (*japonica*)**
(Dr. Sacco, Italië, 1830)
syn. 'Sacco Nuova'; 'Sacco Nuovissima'; 'Sacco di Cassoretti'
GROEIWIJZE: ietwat slank opgaand, matig snelgroeiend, vrij dicht vertakt.
BLADEREN: groen tot lichtgroen, breed lancetvormig, 10-12 × 4-6 cm; bladtop opvallend puntige; de fijne nervatuur heeft een wat lichtere kleur dan het bladoppervlak.
BLOEMEN: totaal gevuld, dakpansgewijs opgebouwd, rozerood, ca. 10 cm doorsnede; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een in alle opzichten waardevolle cultivar, zowel voor in de tuin als in pot of container. De vorstresistentie is goed.
Er zijn cultivars in omloop, die vaak discussies veroorzaken i.v.m. de soortechtheid, zoals:
'Sacco' met een zalmroze kleur, 'Sacco di Lainata' zacht roze, donkerder geaderd, 'Sacco Vera' roze, heel licht geaderd. Bloemranden minder rafelig.

45. *C.* 'Sacco Nova' (*japonica*)

**** *C.* 'Souvenir d'Hubert Thoby' (*japonica*)**
(C. Thoby, Frankrijk, 1993)
GROEIWIJZE: robuuste, breed opgaande struik.
BLADEREN: glanzend, donkergroen, 9-11 × 5-6 cm, naar verhouding vrij fors gezaagd.
BLOEMEN: totaal gevuld tot dubbel roosvormig, rood tot diep rozerood, met een diameter van 10-12 cm; meeldraden veelal gemengd met petaloïden; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Deze cultivar is een zeer goede aanwinst in het sortiment gebleken. Niet alleen als groenblijvende struik maar ook als bloeiheester gooit deze cultivar hoge ogen. De vorstresistentie is zeer goed. Voor pot- of containercultuur is deze cultivar door zijn mooie groeiwijze en goede bloemknopvorming zeker ook aan te bevelen.

**** *C.* 'Tom Knudsen'**
(Frank Maitland, USA, vóór 1956)
syn. 'Tangmu Nashen' (China)
GROEIWIJZE: middelmatig snel groeiend, compacte, opgaande struik.
BLADEREN: glanzend, groen, 7-8 × 3-4 cm, heel fijn gezaagd, met een enigszins opvallende hoofdnerf, die wat lichter van kleur is.
BLOEMEN: roosvormig tot compleet gevuld,

donkerrood met een doorsnede van 10-11 cm; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Deze cultivar is niet alleen als bladplant heel waardevol gebleken, maar munt ieder jaar weer uit door haar rijke bloei. Ook de groeiwijze als kleinere plant is heel verdienstelijk, zodat deze als containerplant graag wordt gekweekt. De bloemvorm is mogelijk wat minder geschikt voor ons klimaat door het vasthouden van het regenwater, waardoor de bloem voortijdig lelijk wordt. De vorstresistentie is perfect. Gevonden uit zaailingen. Gepubliceerd in American Camellia Yearbook, 1967. Het is een kruising tussen van *C. reticulata* × *japonica*.

46. *C.* 'Tom Knudsen'

*** *C.* 'Volcano' (*japonica*)**
(N.G. Haydon, Nieuw Zeeland, vóór 1987)
GROEIWIJZE: compacte, opgaande, matig snel tot snelgroeiende cultivar.
BLADEREN: groen tot donkergroen, 8-9 × 3-4 cm, matglanzend en uiterst licht gezaagd; bladtop opvallend kort en puntig.
BLOEMEN: scharlaken rood, anemoonvormig, met een doorsnede van 10-11 cm; bloeitijd middelvroeg tot laat.
Een rijk bloeiende, waardevolle cultivar, met uitstekende kwaliteiten als bladplant. De vorstresistentie is goed. Tijdens de keuringsperiode is geen enkele winterschade vastgesteld. Jammer, dat deze cultivar zich wat minder gemakkelijk opschoont. Door de goede groeiwijze en uitstekende knopzetting is zij zeer geschikt voor container- of potcultuur. Gepubliceerd in ACS, The Camellia Journal, 1990. Van oorsprong een zaailing van *C. japonica* 'Mark Alan'.

**** *C.* 'Wildfire' (*japonica*)**
(Nuccio's Nurseries, USA, 1963)
syn. 'Yehou' (China)
GROEIWIJZE: wat slanker opgaande, middelsnel groeiende, compacte struik.
BLADEREN: enigszins gegolfd, glanzend, groen, 9-11 × 5-6 cm; maken over de gehele plant gezien een wat onregelmatige indruk.
BLOEMEN: halfgevuld met een doorsnede van ca. 10 cm, oranjerood; bloeitijd vroeg tot middelvroeg.
Deze waardevolle, rijkbloeiende cultivar heeft vele goede kwaliteiten: de bloemkleur is heel aantrekkelijk alsook het aantal bloemen, dat elk jaar weer wordt gevormd. De plant groeit niet zo snel en past dan ook goed in een kleinere tuin. De vorstresistentie is goed en als pot- of containerplant is deze cultivar door zijn bloeirijkheid en groeiwijze in het jonge stadium ook zeer aan te bevelen.

47. *C.* 'Wildfire' (*japonica*)

Literatuur

FISCHER, PETER (1986): *Kamelien.* Fröhlig Druckerei, Verlag und Werbung GmbH, Am Wasserturm 33B, 3100 Celle.
HILLEBRAND, PIERO & BETOLAZZI, GIANBATTISTA (2003): *Antique Camellias of Lake Maggiore*. Albeti Libraio Editore, Verbania.
KIERFELD, DR GERD (2004): *Kamelien.* Christian Verlag, München.
SAVIGE, THOMAS, J. & THE INTERATIONAL CAMELLIA SOCIETY (1993 en 1997): *The International Camellia Register Deel I en II* ca. *Supplement.* Fine Arts Press Pty. Limited, Sydney.
THOBY, CLAUDE (1993): *Camélias et Camélias Nomenclature.* Pépinières Claude Thoby, Route de Paris, 44470 Carquefou.

J.P. (Jan) Kortmann
Kweker te Boskoop en collectiehouder van de Nederlandse Plantencollectie *Camellia*.

Summary

Camellia has not been a very popular garden plant in the Netherlands. This seems to be changing in the last few years. This has to do with the slow climate change, which decreases the occurrence of very cold winters. Also, better cultivars have become available. In Boskoop a cultivar trial has been conducted, in which 100 different cultivars have been tested on peat soil. The choice of cultivars from the very large range of Camellia's was based on advice of Camellia growers. The most beautiful and the ones most likely to be winter hardy have been chosen and planted out. The plants have been observed for four years and have been assessed by the Royal Boskoop Horticultural Society. Important criteria in the assessment were quality of the flowers, abundance of flowering, dropping of spent flowers, quality of the leaves, habit, health and especially winter hardiness. Out of 100 cultivars 4 cultivars received three stars, 15 received two stars and 24 were rated one star. All cultivars have been mentioned with a short description in the table. All highly rated cultivars have more elaborate plant descriptions